

Л. С. Савчук

аспірант кафедри парламентаризму та політичного менеджменту
Національної академії державного управління при Президентові України

МОЛОДІЖНИЙ ПАРЛАМЕНТАРИЗМ ЯК ІНСТИТУЦІЙНА ФОРМА УЧАСТІ МОЛОДІ У ПРОЦЕСІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА УКРАЇНИ

У статті висвітлено належні практики країн-членів Європейського Союзу щодо залучення молоді до процесу прийняття рішень через інститути молодіжного парламентаризму як нової інституційної форми молодіжної участі на національному, регіональному та місцевому рівнях. Досліджено вітчизняний досвід молодіжної участі через молодіжні парламентські структури «на місцях». Запропоновано базову типологізацію молодіжного парламентаризму та виділено його основні інституційні форми.

Ключові слова: *молодь, молодіжний парламентаризм, інститути молодіжного парламентаризму, молодіжна участь, прийняття рішень.*

Постановка проблеми. ООН зазначає, що зі зростанням кількості молоді на планеті вона стає наймогутнішим фактором у формуванні суспільства. За даними Комісії з міжнародних гуманітарних питань ООН, до кінця XXI ст. люди віком до 30 років становитимуть майже 60% населення земної кулі, а до 25 років – близько 50% [3, с. 88].

Молодь складає понад чверть населення нашої держави (за офіційними даними Державної служби статистики, станом на 1 січня 2017 р. в країні проживало близько 12 млн. осіб у віці від 14 до 35 років), відтак удосконалення форм її участі у процесі прийняття державно-управлінських рішень є запорукою сталого розвитку української держави та суспільства.

На «Порядку денному асоціації Україна – Європейський Союз (далі – ЄС) для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію» вказується на необхідність «створення сприятливих правових та організаційних умов для діяльності інститутів громадянського суспільства, зокрема для заохочення залучення громадян та їх участі у процесах прийняття державних рішень» [8].

Нинішній стан справ характеризується недостатнім рівнем залучення української молоді до процесів прийняття державно-управлінських рішень та зумовлює необхідність пошуку нових інноваційних форм молодіжної участі, які б сприяли реальному залученню молоді до управління справами держави, регіону, області, міста та громади.

У Європейській хартії про участь молоді в громадському житті на місцевому та регіональному рівнях зазначається, що «місцевим і регіональним властям слід створити відповідні структури або механізми, що дозволяють забезпечити участь молодих людей в ухваленні і обговоренні рішень, що їх стосуються, <...> вони повинні створювати умови для справжнього діалогу і партнерства між молодими людьми і місцевими та регіональними властями, а також дозволяти молодим людям і їх представникам бути повноправними учасниками політики, що їх стосується», та те, що «ефективна участь молодих людей у громадському житті на місцевому та регіональному рівні потребує наявності постійного представника чи структури, зокрема молодіжної ради, молодіжного парламенту чи молодіжного форуму» [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У керівництві «Вислови свою думку!» Європейської хартії про участь молоді в громадському житті на місцевому та регіональному рівнях вказуються найтипівіші форми молодіжної участі, які спостерігаються в сучасних європейських суспільствах та приклади нових форм молодіжної участі, за допомогою яких «молоді люди повинні отримати шанс експериментувати та знаходити правильні способи для взяття участі» [4; 10, с. 62]. У межах категорій демократії та зі сфери партисипативної демократії, в керівництві вказується: «молодіжні ради, парламенти, форуми та інші структури – це спосіб

участі в процесах прийняття рішень у межах міжнародних, національних, регіональних або місцевих органів влади, шкіл, клубів, неурядових організацій тощо, підписання петицій, членства в політичних партіях, союзах, групах за інтересами, системах спільного управління та консультаціях – вони застосовуються в процесах прийняття рішень для оприлюднення потреб і проблем, що потребують вирішення та для внесення пропозицій» [4, с. 62–63].

У Європейській хартії про участь молоді в громадському житті на місцевому та регіональному рівнях молодіжний парламентаризм розглядається організаційно-правовою формою участі молодих людей у місцевих і регіональних справах: «місцевим і регіональним властям слід створити відповідні структури або механізми, що дозволяють забезпечити участь молодих людей в ухваленні і обговоренні рішень, що їх стосуються. Ці структури можуть приймати різні форми, залежно від рівня, на якому вони створюються, приміром, село, невелике місто, передмістя великого міста або навіть регіон. Вони повинні створювати умови для справжнього діалогу і партнерства між молодими людьми і місцевими та регіональними властями, а також дозволяти молодим людям і їх представникам бути повноправними учасниками політики, що їх стосується. Ці структури мають бути представницькими і постійними та займатись усіма питаннями, до яких виявляють цікавість молоді люди. Крім того, можна передбачити створення спеціальної структури для обговорення або дій із якого-небудь конкретного питання. У якихось випадках може виявитися доцільним поєднання різних форм» [1].

Крім вищезгаданого джерела, явище молодіжного парламентаризму отримало своє дослідження як форма молодіжної участі у працях вітчизняних та закордонних науковців, зокрема К. Плоского, О. Хуснутдінова, Т.-М. Веламо (Tiina-Maria Levamo) [4], А. Греццел (Anu Gretschel) [4], Т. Кійлакоскі (Tomi Kiilakoski) [4], С. Лайн (Sofia Laine), П. Тасанко (Pia Tasanko), Є. Фельдманн-Войтхнія (Eva Feldmann-Wojtachnia), С. Меінхольд-Хеншель (Sigrid Meinhold-Henschel) та ін.

Втім, незважаючи на значимість проведених науковцями досліджень, у їхніх роботах залишаються недостатньо розкритими та потребують подальших розробок питання молодіжної участі у прийнятті рішень, реалізовані в усій різноманітності форм і типів молодіжного парламентаризму.

Мета статті. Головною метою роботи, спираючись на вищезначені дослідницькі лакуни, автор статті ставить дослідження системи молодіжного парламентаризму Європейського Союзу, виділивши його основні форми й типи та виявивши приклади належних практик залучення молоді до прийняття рішень у ЄС й Україні.

Виклад основних результатів. Термін «участь молоді» передбачає участь представників молоді у процесі ухвалення рішень, консультування та спільне прийняття рішень щодо розвитку молодіжної політики. Розширене трактування «участі молоді» наводиться у вступній частині Європейської хартії щодо участі молодих людей у місцевому та регіональному житті й формулюється так: «Участь у демократичному житті будь-якого суспільства – щось більше, ніж просто голосування, балотування на виборах, хоча все це теж є важливими складниками. Участь і активне громадянство означають володіння правом, засобами, простором, можливостями і, якщо необхідно, підтримкою щодо участі та впливу на прийняття рішень, а також означає участь у різних заходах і процесах для побудови кращого суспільства» [1].

Молодіжні парламенти, молодіжні ради, молодіжні форуми – це інститути молодіжного парламентаризму, які є консультативними та дорадчими формами молодіжної участі, за допомогою яких молодь країн-членів ЄС бере участь у формуванні політики Європейського Союзу [4]. Належним прикладом молодіжної участі через інститути молодіжного парламентаризму є Британська Молодіжна Рада (The British Youth Council – BYC) – незалежна благодійна програма для молоді, яка допомагає молодим людям розвивати свої інтереси на місцевому, національному, європейському та міжнародному рівнях, а також сприяти підвищенню участі молоді в житті суспільства та держави. Молодіжна Рада Великобританії отримала державне фінансування до 2020 року для підтримки своєї ініціативи «Молодіжний голос», яка містить програму «Молодіжний парламент Великобританії». Загалом Британська Молодіжна Рада об'єднує близько 230 окремих організацій, які працюють із молодими людьми на місцевому, національному та міжнародному рівнях, щоб ті мали змогу впливати на прийняття рішень на місцевому та національному рівнях [11].

Іншим належним прикладом молодіжної участі на національному рівні є Керівна Рада Молоді Кіпру. Це представницька молодіжна ор-

ганізація, до складу якої входять представники від молодіжних організацій кожної політичної партії з парламентською командою в Палаті Представників і трьох членів, які призначаються безпосередньо Радою Міністрів Кіпру. Бюджет Молодіжної Ради Кіпру забезпечується державою. Молодіжна Рада відіграє консультативну роль і може зв'язуватися з Радою Міністрів Кіпру через Міністра освіти та культури [11].

Цікавим прикладом належної практики є Молодіжна Рада Валлонії. У французькому регіоні Бельгії, Молодіжна Рада Валлонії, як формальний консультативний орган, що представляє молодих людей, збирає думки й інформацію від молоді та молодіжних асоціацій у всьому французькому регіоні країни та передає цю інформацію на громадський, національний, європейський і міжнародний рівні задля здійснення впливу на національну та міжнародну політику [11].

Участь молоді та консультації є основним принципом молодіжної політики в Люксембурзі. На національному рівні молодіжна консультація забезпечується трьома структурами: Вищою Молодіжною Радою (The Higher Youth Council), Національною Молодіжною Радою (The National Youth Council), Національною Асамблеєю Молоді (The National Assembly of Young People). Вони проводять регулярні зустрічі й відіграють провідну роль у національному структурному діалозі. Інструмент національного структурного діалогу був введений у Люксембурзі у 2013 році та містить консультації з молодими людьми щодо різноманітних питань та проведення зустрічей, на яких залучені організації та інші стейкхолдери можуть представити свої заяви та обговорити їх з політиками (міністрами) [11].

Вища Молодіжна Рада була створена в Люксембурзі законом про молодь 2008 року як дорадча рада, що вивчає молодіжні питання за власною ініціативою або за поданням уряду. Відповідно до статті 12 закону, Вища Молодіжна Рада Люксембургу рекомендує реформи та інновації, спрямовані на підвищення добробуту молоді [11].

Національна Молодіжна Рада Люксембургу є «зонтичною» організацією, яка об'єднує всі молодіжні організації Люксембургу. Її основна мета полягає у підвищенні активної участі молоді у житті суспільства та держави.

Люксембурзька палата депутатів (The Luxembourg Chamber of Deputies) організовує молодіжні конвенції у співпраці з Національною

Радою Молоді, під час яких молоді люди мають можливість засідати в парламенті країни та зустрічатися з депутатами.

Національна Асамблея Молоді Люксембургу, створена вже згаданим законом про молодь 2008 року, надає молоді та молодіжним організаціям можливість брати участь у розгляді всіх питань, пов'язаних із молодіжною політикою від імені молоді на національному та загальноєвропейському рівнях. Асамблея складається з делегатів від молодіжних організацій та неурядових організацій, уповноважених молоддю, а також окремих молодих людей (стаття 14). Пленарні засідання Національної Асамблеї Молоді Люксембургу є обов'язковими та проводяться щонайменше один раз на рік [11].

Окрім того, в Люксембурзі на місцевому рівні деякі муніципалітети організовують молодіжні ради чи молодіжні форуми, де молоді люди можуть брати участь у місцевому плануванні та розробленні рекомендацій, висловлюючи свої пропозиції, потреби або ж критику. Більшість муніципалітетів на регулярній основі скликають консультативну молодіжну комісію, в засіданнях якої може брати участь молодь і партійні представники та надати консультації щодо молодіжних або ж суміжних питань і політичних рішень на місцевому рівні [11].

Відповідно до принципу молодіжної участі, представники молоді та власне сама молодь були активно залучені до підготовки Молодіжного пакту 2012 року та Молодіжного пакту на 2017–2020 роки, які визначають основні стратегії національної молодіжної політики Люксембургу. Участь та консультації молодих людей були організовані Міністерством освіти, дітей та молоді Люксембургу у тісній співпраці з Національною Молодіжною Радою Люксембурга та «парасолькою» молодіжних центрів [11].

Окрім формальних механізмів консультацій, описаних вище, в Люксембурзі існують додаткові можливості участі молоді та її представницьких організацій у діалозі з директивними органами. Наприклад, члени Національної конференції учнів Люксембургу разом із міністром освіти, дітей та молоді Люксембургу проводили зустріч для обговорення реформи середньої освіти та мали дебати з представниками політичних партій країни. У свою чергу члени Національної Молодіжної Ради Люксембургу брали участь у слуханні з питань інтеграції молодих біженців у Палаті депутатів (парламенті) Люксембургу.

Залучення молоді до прийняття рішень у Португалії в основному здійснюється через консультування (у тому сенсі, що хоча вклад молоді ні до чого не зобов'язує, однак може розглядатися та враховуватися під час прийняття рішень) та представництво (процедури консультування проводяться в основному через молодіжні представницькі організації) [11].

Ще одним належним прикладом молодіжної участі є досвід Португалії, де консультації з молоддю на національному рівні відбуваються через: Національну Молодіжну Раду (The National Youth Council), Національну Федерацію Молодіжних Асоціацій (The National Federation of Youth Associations), Молодіжну Консультативну Раду (The Youth Advisory Council), Португальський бюджет молодіжної участі (The Portuguese Youth Participatory Budget), Шкільний спільний бюджет (The School Participatory Budget) та інші специфічні процеси та механізми, наприклад, Національний молодіжний план молоді (The National Youth Plan – PNJ) [11].

Окрім того, місцева влада в Португалії є ключовим учасником будь-якого процесу консультацій із молоддю та відіграє ключову роль у стимулюванні об'єднання структур, очолюваних молодими людьми. Активна роль міських рад має вагомe значення для створення та просування муніципальних молодіжних рад – своєрідного привілейованого публічного простору для молодіжної участі, а також для розроблення та реалізації місцевої молодіжної політики [11].

Законодавчо закріпленою молодіжна участь через інститут молодіжного парламентаризму була у Республіці Словенія. У 2010 році в Словенії був прийнятий закон «Про державні інтереси у молодіжному секторі» (Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju), який восьмою статтею визначив Молодіжну Раду уряду Республіки Словенія (The Council of the Government of the Republic of Slovenia for Youth) консультативним органом, який надає допомогу у прийнятті рішень щодо питань молоді та молодіжного сектору шляхом подання уряду Республіки Словенія та відповідним міністерствам пропозицій та рекомендацій молодих людей щодо виконання зобов'язань зі зміцнення молодіжного виміру в конкретній галузевій державній політиці [11].

Молодіжна Рада уряду Республіки Словенія є консультативним органом із питань молоді на національному рівні. Як експертний дорадчий орган уряду Республіки Словенія, вона надає допомогу в процесі прийняття рішень, що стосу-

ються проблем молодого покоління. Крім того, закон про молодіжні ради (Zakon o mladinskih svetih) надає можливості для участі молоді у прийнятті законів та інших нормативних актів, які впливають на життя та трудову діяльність молоді (стаття 5 закону) [11].

Варто також додати, що закон Словенії про державні інтереси в секторі молоді визначає структурований діалог та його важливість у формуванні молодіжної політики на національному та місцевому рівнях. Структурний діалог – це відкритий, прозорий, довготривалий, безперервний та систематичний діалог між молодими людьми та відповідальними особами на національному та місцевому рівнях у молодіжному секторі. За цим визначенням структурний діалог у Словенії пов'язаний не тільки з політичними дебатами та діалогом щодо європейського співробітництва у молодіжній сфері, це ширший процес консультацій із молоддю. Національна програма молоді Республіки Словенія на 2013–2022 роки визначає розвиток стійких механізмів консультацій із молоддю як одну з найважливіших цілей та підкреслює структурний діалог як важливу частину цих консультацій. Головним актором структурного діалогу є Молодіжна Рада Словенії (The Youth Council of Slovenia), яка очолює національний підготовчий процес для реалізації структурного діалогу на рівні ЄС. Приміром, Молодіжна Рада Словенії використовує різні методи консультацій із молоддю: місцеві консультації або ж ворк-шопи (семінари, симпозиуми, конференції, засідання) з молодими людьми на відповідну тему, що проводиться в різних містах республіки. Висновки цих заходів служать основою для розвитку подальшої діяльності на національному рівні – загальнонаціональній конференції, де молоді люди разом із професіоналами з різних галузей знань обговорюють теми та висновки місцевих консультацій та ворк-шопів, на основі чого готується фінальний документ, який у подальшому представляється на Європейській молодіжній конференції [11].

Молодіжні організації Республіки Словенія, які діють на місцевому рівні, демонструють зацікавленість у процесі розроблення політики на рівні муніципалітетів. Відповідно до статті 5 Закону «Про Молодіжну Раду» Республіки Словенія (Youth Council Act), молодіжні ради місцевих громад надають можливості для участі у впровадженні політик, що впливають на життя та трудову діяльність молоді. Проте молодіжні ради були створені лише у декількох місцевих громадах [11].

Вартим уваги є й досвід найближчого сусіда України – Республіки Польща, де єдиною специфічною формою участі молоді в політичному житті та справах держави, передбаченою законодавством, є комунальні та муніципальні молодіжні ради. Однак межі участі молоді у формуванні політики на місцевому рівні в польському законодавстві описуються лише в загальних рисах. Водночас на загальнонаціональному рівні відсутні державні директиви, які б зобов'язували державні органи влади й управління та інші установи проводити консультації в молодіжних спільнотах. Проте варто зазначити, що будь-які законодавчі ініціативи, висунуті пропозиціями уряду Республіки Польща, повинні проходити громадські обговорення [11].

Діяльність комунальних молодіжних рад Польщі регулюється законом про місцеве самоврядування, зокрема у статті 5b сказано, що згідно із заявою відповідних громад, рада громади може дати згоду на створення комунальної молодіжної ради консультативного характеру. Однак законом не визначено цілей таких комунальних молодіжних рад, вони консультують громадські та муніципальні ради з молодіжних питань. Окрім дорадчої та консультативної діяльності для органів місцевого самоврядування, комунальні молодіжні ради сприяють активному громадянству та демократичним практикам серед молоді, а також визначають місцеві потреби молоді у своїй громаді [4; 11].

Схема 1. Основні інституційні форми ІМП

Схема 2. Основні типи молодіжного парламентаризму

Загалом вивчаючи молодіжну участь у прийнятті рішень через інститути молодіжного парламентаризму усіх країн-членів Європейського Союзу, автор дійшов висновку, що у сучасний період свого розвитку молодіжний парламентаризм у ЄС представлений різними типами та формами.

На основі проведеного аналізу, автором виділено такі основні форми молодіжного парламентаризму (схема 1).

Окрім того, автор дійшов висновку, що все різноманіття типів молодіжного парламентаризму проявляється в назві інститутів молодіжного парламентаризму (парламент, рада, форум, ін.); в процедурі їх формування (вибори, делегування, конкурс); в органі, при якому створений ІМП (при законодавчому, виконавчому органі державної влади або органі місцевого самоврядування чи незалежно від будь-якого органу влади); у функціях і напрямках діяльності ІМП.

Автором пропонуються типи молодіжного парламентаризму (схема 2).

Розглянемо декілька прикладів представлених вище типів молодіжного парламентаризму країн-членів ЄС та України, які автор зараховує до належної практики молодіжної участі у прийнятті рішень через ІМП.

– «ІМП структура представницького органу влади» (може мати різний правовий статус: науково-консультативного, дорадчо-консультативного, дорадчо-виконавчого органу).

Належним прикладом функціонування такого типу молодіжного парламентаризму серед країн-членів ЄС є молодіжні консультативні ради при регіональних та місцевих представницьких органах влади Республіки Хорватії. У Хорватії був прийнятий закон про консультативні ради з питань молоді, метою якого є посилення участі молоді у державних справах та активне залучення молодого покоління до громадського життя. Головна роль молодіжних рад полягає у консультуванні регіональних та місцевих представницьких органів влади щодо молодіжних проблем та з питань, що цікавлять молодь [11].

У Польщі діє кількасот структур молодіжного парламентаризму цього типу при самоврядуванні різних рівнів – від гмінного самоврядування через повітове до воєводських. Молодіжні ради гмін скликаються на основі ст. 5b закону про гмінне самоврядування, за яким «Рада гміни за пропозицією зацікавлених сторін може висловити згоду на утворення молодіжної ради гміни, що має консультативний характер», також «Рада гміни, заклинаючи молодіжну раду гміни, надає їй статут, що визначає порядок вибору її членів і принципи дії» [4; 11].

В Україні до такого типу структур молодіжного парламентаризму належать: Молодіжний Парламент Кременської міської ради (Луганська обл.) – консультативно-дорадчий орган при Кременській міській раді [6] та Молодіжний парламент міста Маріуполя (Донецька обл.) – консультативно-дорадчий представницький орган із питань молодіжної політики при Маріупольській міській раді [7].

– *«ІМП, утворений при органах виконавчої влади».*

Належним прикладом у ЄС є Консультативна рада з питань молоді Португалії (Conselho Consultivo da Juventude) – дорадчий орган уряду Португалії, який очолює міністр, відповідальний за молодіжну політику. Консультативна рада з питань молоді Португалії складається з 23 організацій, що представляють найрізноманітніші інтереси молоді та інших організацій, які здійснюють свою діяльність у молодіжній сфері. Рада збирається, як правило, кожні 3 місяці або позачергово, коли її скликає голова [11].

Далі розглянемо досвід найближчих сусідів України. Цікавим прикладом визначеного типу молодіжного парламентаризму є досвід Австрії. У її федеральних землях функціонують молодіжні ради, які є консультативними органами регіональних урядів та молодіжних відомств та складаються з представників молодіжних організацій. Регіональні молодіжні ради існують в округах (федеральних землях) Бургенланд, Нижня Австрія, Зальцбург, Штирія, Верхня Австрія, Відень та Форарльберг. На місцевому рівні молодіжні ради існують у різних містах і навіть районах міст (Відень) [11].

У Чеській Республіці партнером уряду є Національна молодіжна рада (Česká rada dětí a mládeže – CRDM), утворена у 1998 році з метою сприяння створенню умов для якісного життя та загального розвитку дітей та молоді Чехії. CRDM як інститут громадянського суспільства не потребує консультування та участі політиків і представників органів влади, однак і рішення На-

ціональної Молодіжної Ради також не є обов'язковими для органів влади та місцевого самоврядування й політиків. Проте організація здатна впливати на законотворчий процес через адвокацію та представництво законних прав та інтересів молоді Чеської Республіки [11].

У Румунії на національному рівні діє Консультативна рада з питань молоді (Consultative Council on Youth Issues – CCYI) при Міністерстві молоді та спорту, яка бере участь у розробленні молодіжної політики на центральному рівні та здійснює моніторинг її реалізації [11].

До молодіжних рад України такого типу належить Молодіжна рада при виконавчому комітеті Бердянської міської ради Запорізької області – це «неполітичний консультативно-дорадчий орган із питань молодіжної політики, покликаний сприяти взаємодії виконавчих органів місцевого самоврядування, молоді та молодіжних громадських організацій міста, забезпечувати узгодженість дій у вирішенні питань, пов'язаних із життям молоді та участю її в усіх сферах життя суспільства в місті» [9].

– *«ІМП – громадська організація».*

Вартим уваги та прикладом типу «ІМП – громадська організація» серед наднаціональних структур молодіжного парламентаризму є Всесвітній Молодіжний Парламент (The World Youth Parliament – WYP) – постійно діючий форум для діалогу молоді з усього світу, де молоді люди незалежно від їхнього віросповідання, культури або соціального стану можуть об'єднатися й обговорити молодіжні проблеми, провести власні дослідження та представити їх результати всьому світові. Організація заснована у 1981 році, а її міжнародний офіс знаходиться в столиці Італії, Римі. Членом Всесвітнього Молодіжного Парламенту може стати молода людина віком від 16 до 30 років, однак головною цільовою аудиторією є молодь «університетський віку». Діяльність організації координується на трьох рівнях: 1) місцеві конференції/з'їзди молоді, 2) національні молодіжні парламенти, 3) постійно діючі міжнародні пленарні засідання [12].

Серед молодіжних парламентів у нашій державі, належним прикладом «молодіжний парламент – громадська організація» є Молодіжний Парламент Кременчука, утворений у 1998 році як громадська організація. У 2001 році всі діючі міські молодіжні громадські організації та органи студентського самоврядування вищих навчальних закладів провели установчу сесію спілки молодіжних організацій «Молодіжний Парламент Кре-

менчука». Згодом молодіжному парламенту був наданий статус дорадчого органу Кременчуцької міської ради Полтавської області [5].

Головною метою діяльності Молодіжного Парламенту Кременчука є забезпечення впливу молодих громадян на прийняття рішень усіма органами, установами та організаціями, що мають в Україні публічно-правові повноваження. Діяльність молодіжного парламенту спрямована на налагодження діалогу, обміну інформацією та співпраці між молодіжними громадськими організаціями Кременчука, органами студентського та учнівського самоврядування, а також між ними та органами влади, інститутами громадянського суспільства, які впливають на прийняття рішень у державі [5].

– «ІМП – соціальна програма» ведеться органами законодавчої, виконавчої влади або місцевого самоврядування, одним чи декількома молодіжними громадськими об'єднаннями. Головною метою такого типу молодіжного парламентаризму є безпосереднє формування для молоді можливостей прийняття участі у житті своєї громади, міста, області, регіону чи загалом держави безпосередньо в процесі реалізації тих чи інших управлінських рішень, а також проведення контролю над їх виконанням. Здебільшого це освітні проекти для молоді, учасники яких не тільки отримують корисні знання і досвід про роботу державного апарату своєї країни, його внутрішньодержавну структуру, але й мають безпосередню можливість взяти участь в управлінні державними справами.

Одним із належним прикладів такого типу молодіжного парламентаризму в ЄС є Молодіжний парламент Португалії – освітня програма парламенту країни, спрямована на сприяння підвищення громадянськості та соціальної відповідальності, а також на посилення інтересу молоді до громадянської та політичної участі [11].

У Німеччині функціонують земельні (федеральні) молодіжні парламенти (Jugendlandtage) як інструмент громадянської освіти [11].

У Латвії молодіжний парламент – це освітній проект латвійського парламенту, який надає молодим громадянам можливість висловлювати та захищати свої ідеї, а також ознайомитись зі щоденною діяльністю членів парламенту, щоб через отриманий досвід зрозуміти конкретні потреби законодавчої роботи [11].

«Молодіжний парламент Кіпру» є навчальною програмою, уперше організованою парламентом Греції у 1995–1996 навчальному році й відтоді щорічно проводиться парламентом країни за підтримки Міністерства освіти і культури Республіки Кіпру.

Участь у програмі можуть брати молоді люди, які отримують середню освіту (максимальний вік для учасників – 21 рік). Щороку обирається нова тема для обговорення учасниками навчальної програми, але мета залишається незмінною – залучення молоді до «громадянства», виходячи з його розуміння в часи Давньої Греції, коли «громадянами» вважалися ті, хто мав законне право брати участь у справах держави. Резолюція учасників програми надається парламентам Греції та Кіпру [11].

В Україні у 2015–2016 рр. громадська організація «Ліга інтернів», заснована випускниками «Програми стажування у Верховній Раді України та центральних органах виконавчої влади», спільно з Програмою USAID «РАДА: підзвітність, відповідальність, демократичність», проводила моделювання роботи Верховної Ради України «Ліга молодих парламентарів». Це інтелектуальна гра, що відтворює основні принципи роботи українського парламенту. На місці народних депутатів були молоді люди, які упродовж двох днів не тільки опановували засади роботи Верховної Ради України, а й працювали над підготовкою спільного законопроекту [2].

З огляду на вищевикладене, порівнявши досвід залучення молоді до процесу прийняття рішень через інститути молодіжного парламентаризму в країнах-членах ЄС та Україні, автор статті вважає, що в нашій державі існуючі молодіжні парламентські структури не справляють суттєвий вплив на прийняття державно-управлінських рішень незалежно від їх форми чи типу.

Висновки і пропозиції. Хоча підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом вивело на новий, більш високий рівень взаємодію між її сторонами як безпосередньо у сфері розвитку громадянського суспільства, так і стосовно активізації громадянської участі у прийнятті рішень, проте у сфері молодіжної участі гостро постало питання визначення оптимальних інструментів залучення молоді до процесу прийняття рішень як на національному, так і на місцевому рівнях відповідно до європейських стандартів.

Важливим інститутом громадянського суспільства ЄС, новою організаційною формою представницької участі молоді у прийнятті рішень є молодіжний парламентаризм, інститути якого швидкими темпами розвиваються і в нашій державі на місцевому рівні. Однак проведений аналіз діяльності вітчизняних молодіжних парламентських структур указує на необхідність удосконалення механізмів його запровадження у систему державного управління в Україні,

зокрема через поглиблене вивчення належних практик та подальших наукових розробок, які в перспективі можуть бути застосовані як інформаційно-аналітичні матеріали у практичній діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування з метою вдосконалення процесу залучення молоді до прийняття державно-управлінських рішень відповідно до сучасного європейського вектору розвитку української держави.

Список використаної літератури:

1. Європейська хартія участі молоді в громадському житті на місцевому і регіональному рівні (21 травня 2003 р.). URL: http://eucharter.pedagog.org.ua/file/charter/eu_charter_ukr.pdf.
2. Завершено конкурс на участь у моделюванні роботи Верховної Ради України «Ліга молодих парламентарів». URL: <http://www.interns.org.ua/content/zaversheno-konkurs-na-uchast-u-modelyuvanni-roboty-verhovnoyi-rady-ukrayiny-liga-molodyh>.
3. Колесніченко Н. Становище молоді як одна з гуманітарних проблем нашого часу. Наукові праці: Науково-методичний журнал. Т. 23. Вип. 10. Політичні науки. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2002. С. 88–90.
4. Молодежное участие. Надлежащая практика в различных формах региональной и местной демократии. / А. Gretschel, Т. Levamo, Т. Kiilakoski та ін. // Финская Молодежная Исследовательская Сеть и Молодежное Исследовательское Общество Финляндии. 2016. URL: http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisu/gretschel_levamo_kiilakoski_pdf.pdf.
5. Молодіжний парламент м.Кременчуг, Полтавська обл. URL: <http://molod.org.ua/>.
6. Положення про Молодіжний Парламент Кременської міської ради // Офіційний веб-сайт Кременської міської ради. URL: <http://kremrada.gov.ua/index.php/dokumenti/rishennya-vikonavchogokomitetu/item/2533-228-pro-polozhennia-promolodizhnyi-parlament-kreminskoj-miskoi-rady>.
7. Положення про Молодіжний парламент м. Маріуполя // Офіційний сайт Маріупольської міської ради. URL: <http://marsovet.org.ua/upload/documents/file/10721483024851.doc>.
8. Порядок денний асоціації Україна – ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію від 20.11.2009 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_990.
9. Положення про Молодіжну раду при виконавчому комітеті Бердянської міської ради // Бердянська міська рада. URL: http://bmr.gov.ua/fileadmin/documentation/cityhall_decisions/2005/rv_749_19_12_2005d2w.doc.
10. Have your say! Manual on the revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life. Council of Europe Publishing. 2015. URL: <https://rm.coe.int/16807023e0/>.
11. Youth Wiki project // European Commission. EACEA National Policies Platform. URL: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/youthwiki/countries>.
12. World Youth Parliament – WYP. World Youth Parliament. URL: <http://en.wyparliament.org/>.

Савчук Л. С. Молодежный парламентаризм как институциональная форма участия молодежи в процессе принятия решений: опыт Европейского Союза и Украины

В статье освещены надлежащие практики стран-членов Европейского Союза по привлечению молодежи к процессу принятия решений через институты молодежного парламентаризма – новой институциональной формы молодежного участия на национальном, региональном и местном уровнях. Исследовано отечественный опыт молодежного участия через молодежные парламентские структуры «на местах». Предложено базовую типологию молодежного парламентаризма и выделены его основные институциональные формы.

Ключевые слова: молодежь, молодежный парламентаризм, институты молодежного парламентаризма, молодежное участие, принятие решений.

Savchuk L. S. Youth parliamentary system as institutional form of youth participation in decision-making: experience of the EU and Ukraine

The article describes relevant practices of the member states of the European Union with regard to engagement of the youth in decision-making via the youth parliamentary system as new institutional form of youth participation at the national, regional and local levels. The national experience of youth participation via the local youth parliamentary structures is studied. The basic classification of the youth parliamentary system is suggested, and main institutional forms thereof are stated.

Key words: youth, youth parliamentarism, institutions of youth parliamentarism, youth participation, decision-making.